

การพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของ
สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด
อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE DEVELOPMENT OF PROCESS IN IMPLEMENTATION ACCORDING
COOPERATIVE PRINCIPLE OF THE RUBBER REPLANTING AID FUND
(ORRAF) COOPERATIVES BAN THA FUEANG LIMITED IN
KANCHANADIT DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

ไมตรี อินทรีย์ยะ

Mitree Intria

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

Learning Institute For Everyone, Thailand

E-mail: drmaitree2013@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาภาคสนาม โดยการสนทนากลุ่ม 2 กลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) สร้างโครงสร้างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ 2) ตรวจสอบโครงสร้างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ และ 3) เพื่อประเมินและปรับปรุงการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี วัดผลโดย การประเมินกิจกรรม วิธีการ และพฤติกรรม โดยวิทยากรกระบวนการ และประเมินกระบวนการโดยผู้วิจัย ผลการศึกษาภาคสนาม ขั้นที่ 1 พบว่าปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ สรุปได้ 7 ด้าน คือ ด้านการเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจและไม่กีดกันการเป็นสมาชิก ด้านสมาชิกควบคุมกันเองตามหลักประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก ด้านการเป็นอิสระ และเป็นกลาง ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ และด้านการใส่ใจต่อชุมชน ขั้นที่ 2 จากการตรวจสอบโครงสร้างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ที่พัฒนาขึ้น นำมาปรับปรุงแก้ไขโครงสร้าง หลังจากนั้นนำมาทดลองใช้ ตามกระบวนการ AIC กับบุคคลในสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ขั้นที่ 3 ประเมินและปรับปรุงการพัฒนากระบวนการดำเนินงาน เป็นการนำแผนปฏิบัติการดำเนินงานที่พัฒนาขึ้น

* Received 15 April 2020; Revised 2 May 2020; Accepted 19 May 2020

ไปใช้ตามกระบวนการ AIC กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า 1) ผลการประเมินกิจกรรมและวิธีการ แต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม และทำให้เข้าใจกระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์มากขึ้น สำหรับผลการประเมินพฤติกรรม พบว่าผู้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนา มีพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับดี และผลตามกระบวนการ AIC พบว่าการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ มีความเหมาะสม

คำสำคัญ: การพัฒนากระบวนการ, การดำเนินงาน, หลักการสหกรณ์

Abstract

The objective of this article was to study the implementation problems according to cooperative principle by studying the information from the related documents and research, and studying from the fieldwork through conversations with two groups which were divided to three steps: 1) To create an implementation framework according to cooperative principle, 2) To examine the implementation framework according to cooperative principle, and 3) To assess and improve the development of process in implementation according to cooperative principle of the rubber Replanting aid Fund (ORRAF) Cooperatives Ban Tha Fueang Limited in Kanchanadit district, Surat Thani. The facilitators evaluated them with activities, methods, behavior, and the researchers assessed the process.

From the filed work, in step1 There were seven implementation problems according to cooperative principle which could be concluded in the following – the voluntary membership and no blocking membership, the members' informal control in democracy, the members' economic participation, the independence and objectivity, information presentation, the cooperation between cooperatives, and the attention to the community. In step 2, The recreation and development of the improved implementation framework according to cooperative principle after examining. Then, I tested this according to the AIC process with people (who weren't in the sample group) of the rubber replanting and fund cooperatives Ban Tha Fueang Limited. In step 3, To evaluate and develop the development of process in implementation that was to use the developed implementation plan in the way of AIC process with the sample group. The experimental results in the evaluation of each activity and method were appropriated and easier to understand the implementation

process. In the same way, the behavior assessment result showed that the attendants in this development process had good learning behavior, and the AIC process result showed that the development of process in implementation according to cooperative principle were appropriated.

Keywords: The Development of Process, Implementation, Cooperative Principle

บทนำ

สหกรณ์ถือกำเนิดมาจากปัญหาในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งขณะนั้นอาชีพหลักของประเทศไทยคือเกษตรกรรมอย่างประเทศไทย คือการทำนา เมื่อมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ตั้งแต่สมัย กรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา ทำให้ระบบ "เพื่อเลี้ยงตัวเองในชนบท" มาสู่ระบบเศรษฐกิจ "เพื่อการค้า" ความต้องการเงินทุนเพื่อขยายการผลิตและการครองชีพเพิ่มมากขึ้น ประชากรส่วนใหญ่ 85 เปอร์เซ็นต์เป็นเกษตรกรอยู่ในฐานะยากจน ขาดแคลนเงินทุนต้องกู้หนี้ยืมสินจากพ่อค่านายทุน "คหบดี" ซึ่งมักถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ให้กู้ยืมเหล่านี้ทุกวิถีทาง เช่น การกำหนดดอกเบี้ยในอัตราสูง การทำสัญญาส่งใช้เป็นข้าวเมื่อเก็บเกี่ยวแล้วในเรื่องซึ่งดวงวัดก็กำหนดเอาตามพอใจ ทำให้ชาวไร่ชาวนาเสียเปรียบเป็นอย่างมากในระยะแรก การสหกรณ์ในประเทศไทยเริ่มต้นด้วยการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ประเภทหาทุนขึ้นในปี พ.ศ. 2459 การจัดตั้งสหกรณ์ในระยะแรกจึงดำเนินไปอย่างช้า ๆ จนปี พ.ศ. 2470 เริ่มนำสหกรณ์เข้ามาในประเทศไทย และเป็นที่ยอมรับว่าสหกรณ์เป็นสิ่งที่สามารถจัดทำได้สำเร็จ จึงประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 ขึ้น เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การสหกรณ์จึงได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพราะรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสหกรณ์ มีการจัดตั้งสหกรณ์และได้ขยายงานสหกรณ์จากระดับกรมขึ้นมาเป็นระดับกระทรวง เมื่อปี พ.ศ. 2495

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานแก่ผู้นำสหกรณ์ทั่วประเทศเมื่อครั้งเข้าเฝ้าฯ ทูลละอองธุลีพระบาท ณ ศาลาดุสิตาลัย เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 "คำว่า "สหกรณ์" แปลว่า การทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะว่าจะต้องร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งในด้านงานการทำด้วยร่างกายทั้งในด้านการที่ทำด้วยสมอง และงานการทำด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้ต้องพร้อม งานที่ทำด้วยร่างกาย ถ้าแต่ละคนทำก็เกิดผลขึ้นมาได้ ถ้าแต่ละคนทำไปโดยลำพังแต่ละคน งานที่ทำนั้นผลอาจไม่พอเพียงในการเลี้ยงตัวเองทำให้มีความเดือดร้อน แต่ถ้าถ้าร่วมกันหลายๆ คนเป็นกลุ่มเป็นก้อน ก็สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีผลได้มากขึ้น" (สำนักพระราชเลขานุการ, 2540)

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชโอวาทแก่กรรมการสหกรณ์เกษตร สหกรณ์การประมง และสหกรณ์นิคม

ทั่วประเทศ ณ โครงการสวนพระองค์ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 มีความตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าใคร่จะปรารถนาทุกท่านถึงแนวพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสอยู่เสมอว่าจะต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกินพอใช้ เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด ให้พอเหมาะ พอสมควรกับอัตภาพและสภาวะแวดล้อม ไม่ควรทุ่มเทสร้างฐานะความเป็นอยู่เจริญอย่างรวดเร็ว เพราะถ้าผิดพลาดล้มเหลวแล้วจะแก้ไขได้ยากเมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างความเจริญขั้นสูงขึ้นไป ตามลำดับ สหกรณ์ทั้งปวงเป็นกระบวนการบริหารงานอย่างหนึ่งสำหรับส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และฐานะความเป็นอยู่ให้แก่คนส่วนใหญ่ของแผ่นดิน จึงเป็นปัจจัยอย่างสำคัญในการสร้างสรรค์ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ท่านทั้งหลายจึงควรทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ให้เห็นถึงหลักการและวิธีการอันถูกอันควรที่พึงปฏิบัติ เพื่อช่วยให้ประเทศชาติและประชาชนผ่านพ้นภาวะวิกฤตการณ์ครั้งนี้ไปได้โดยสวัสดิ และก้าวหน้าต่อไปด้วยความเข้มแข็งมั่นคง (พระบรมราชโองการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2542)

สหกรณ์เป็นองค์การที่เกิดจากการที่บุคคลมีอาชีพเหมือนกัน หรืออาศัยอยู่ในท้องที่ใกล้เคียงกันและมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน มารวมตัวกันเป็นสมาชิกเพื่อร่วมดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ด้วยการยึดหลักว่าสหกรณ์เป็นของสมาชิก บริหารงานโดยสมาชิก และเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก ด้วยหลักการและวิธีดำเนินงานของสหกรณ์จะเห็นได้ว่าสหกรณ์นั้นมีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมของสมาชิก ตามแนวคิดทั้งเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมและเศรษฐศาสตร์แบบพึ่งตนเองไปพร้อม ๆ กัน พลังที่เกิดจากการรวมคนจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถส่วนบุคคลที่เข้ามาประกอบนอกจากฐานะความเป็นอยู่นิสัยใจคอแล้วยังต้องพิจารณาถึงความรู้ ความเข้าใจในสหกรณ์ และความศรัทธา คือความเสียสละความตั้งใจที่จะรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้การศึกษาอบรมในการประชุมเชิงปฏิบัติการที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ ให้มีความรู้ ความเข้าใจความมีน้ำใจ สหกรณ์ (Cooperative Spirit) และความภักดีของสมาชิกสหกรณ์เป็นอันมาก การให้ความร่วมมือกันดำเนินกิจการสหกรณ์ของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์และการเสียสละผลประโยชน์ของตนในปัจจุบันเพื่อผลประโยชน์ของสหกรณ์ ซึ่งในที่สุดจะตกมาถึงสมาชิก ซึ่งเรียกว่า ความมีน้ำใจสหกรณ์ จึงต้องอาศัยการให้การฝึกอบรม ก่อนเข้าเป็นสมาชิกต้องให้การศึกษา เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วก็ต้องให้การศึกษาอบรมเป็นครั้งคราวอยู่เสมอ โดยเฉพาะการอบรมให้มีความรู้ สหกรณ์และความภักดีต่อสหกรณ์ เนื่องจากความรู้สึกของสมาชิกมีสภาพคล้ายแบตเตอรี่ไฟฟ้า ซึ่งต้องบรรจุกระแสไฟฟ้าไว้เสมอ ไม่เช่นนั้นกระแสไฟฟ้าจะอ่อนตัวลงหรือหมดไปได้ น้ำใจ สหกรณ์และความภักดีของสมาชิกก็เช่นกันต้องมีการกระตุ้นเป็นครั้งเป็นคราวอยู่เสมอ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548)

หลักการสหกรณ์นั้น เป็นเสมือนโลหิตที่หล่อเลี้ยงชีวิตของขบวนการสหกรณ์เป็น พัฒนาการที่มีมาจากค่านิยมที่ได้ทำให้ขบวนการนี้แผ่ขยายนับมาแต่การก่อกำเนิด สหกรณ์เป็นธุรกิจรูปหนึ่งบางครั้งมีผู้เสนอให้นำระบบสหกรณ์เข้ามาแก้ปัญหาทาง เศรษฐกิจและสังคมของชาติเพราะเชื่อว่าสหกรณ์จะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ หลักการทั้งหลายเหล่านี้จะสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยสมบูรณ์ได้ต่อเมื่อ สมาชิกสหกรณ์และผู้บริหารงานสหกรณ์มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีดำเนินงาน สหกรณ์นั้นๆ อย่างถูกต้องหลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) เป็นแนวทาง ในการทำให้คุณค่าทางสหกรณ์ซึ่งเป็นนามธรรมให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548)

“สหกรณ์” เป็นสมาคมหรือองค์การทางธุรกิจที่มีลักษณะและคุณสมบัติเฉพาะของ ตัวเองที่แตกต่างไปจากการดำเนินธุรกิจในรูปแบบอื่น ๆ และถึงแม้ว่าสหกรณ์จะดำเนินงาน และเติบโตในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอย่างไรในปัจจุบัน แต่สหกรณ์ก็ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่ง ของทุนนิยม สหกรณ์มีลักษณะเฉพาะ คือ มี “ค่านิยม” และ “หลักการ” เป็นของตนเอง พสุ สัตถาภรณ์ และ ปราณี จุลภักดี และคณะ กล่าวว่าหลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) เป็นหลักการทางสังคมศาสตร์ ที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ ทางเทคนิค ที่ใช้กำกับโครงสร้างและกระบวนการดำเนินงานขององค์กรสหกรณ์ และเป็น แนวทางที่ทำให้คุณค่าสหกรณ์บังเกิดผล (พสุ สัตถาภรณ์, 2537); (ปราณี จุลภักดี และคณะ, 2559) หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) หลักการสหกรณ์จึงเป็นทั้งข้อบัญญัติ และแนวทางในการดำเนินงานของสหกรณ์ รวมตลอดถึงจิตวิญญาณในสหกรณ์ด้วย ถือเป็นหัวใจ ของวิสาหกิจสหกรณ์ โดยที่แต่ละข้อจะเป็นอิสระจากข้ออื่น ๆ ทุกข้อล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน สหกรณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ องค์กรที่เกี่ยวข้องจะมีการประเมินการ ทำงานและแจ้งผลต่อสาธารณะเพื่อความโปร่งใส หากหลักการข้อหนึ่งข้อใดถูกละเลยจะเป็น ผลให้หลักการข้ออื่น ๆ ลดความสำคัญลงด้วย ในปี พ.ศ. 2535 ได้เกิดวิกฤติการณ์ราคา ยางพาราตกต่ำลดลงเหลือเพียง กิโลกรัมละ 15 – 30 บาท รัฐบาลจึงส่งเสริมให้เกษตรกร ชาวสวนยางรวมกลุ่มในรูปสถาบันสหกรณ์ สหกรณ์กองทุนสวนยาง จึงได้จดทะเบียนตาม พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ขึ้นตามโครงการการพัฒนาการผลิตยางแผ่นผึ่งแห้ง/ รมควันและโครงการส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ในกลุ่มผู้ผลิตยางพาราปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็น โครงการตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ โดยการ ปรับปรุงคุณภาพยางพาราให้ดีขึ้น ด้วยวิธีการส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มในรูป สถาบันสหกรณ์ เพื่อรวมตัวกันผลิตยางแผ่นผึ่งแห้ง/รมควัน คุณภาพดีและการจัดการด้าน การตลาดแทนเกษตรกรชาวสวนยางแต่ละคน เพื่อให้มีอำนาจต่อรองโดยรัฐบาลให้การสนับสนุน โรงอบ/รมควันยาง ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ไปแล้วกว่า 669 สหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์เหล่านี้จะดำเนิน

ธุรกิจยางพาราเป็นหลัก โดยมีหน่วยงานที่เข้าไปสนับสนุนและส่งเสริมได้แก่ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) (ปัจจุบันคือ”การยางแห่งประเทศไทย (กยท.)”) กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์สถาบันวิจัยยาง และกรมวิชาการเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2538)

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ในขณะนั้น) ได้เข้าไปสนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางพารารวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ และได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางจังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้นเป็นปีแรกในปี พ.ศ. 2536 และต่อมาในปี พ.ศ. 2537 และ 2538 ตามลำดับ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ตามนโยบายของรัฐบาลภายใต้โครงการพัฒนาการผลิตยางแผ่นผึ่งแห้ง/รมควัน และโครงการส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ในกลุ่มผู้ผลิตรายพาราปี พ.ศ. 2535 รวมจำนวน 55 สหกรณ์มีสมาชิกรวม จำนวน 4,820 คน เป็นสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบันได้เกิดวิกฤติการณ์ราคายางพาราตกต่ำลดลงเหลือเพียง กิโลกรัมละ 30 – 40 บาท และสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ของการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน สหกรณ์จึงเป็นสถาบันสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก้ไขวิกฤติการณ์ราคายางพาราตกต่ำ เพื่อช่วยให้เกษตรกรชาวสวนยางผ่านพ้นภาวะวิกฤติการณ์ครั้งนี้ไปได้ และก้าวหน้าต่อไปด้วยความยั่งยืน โดยการนำคุณค่าสหกรณ์ซึ่งเป็นนามธรรมให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในการปฏิบัติปรับใช้ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมโลกในปัจจุบัน

สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งสหกรณ์ สืบเนื่องจากได้เกิดวิกฤติการณ์ราคายางพาราตกต่ำในปี พ.ศ. 2535 ลดลงเหลือเพียงกิโลกรัมละ 14 – 16 บาท และในปัจจุบันลดลงเหลือเพียงกิโลกรัมละ 30 – 35 บาท รัฐบาลจึงส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มกันในรูปแบบสหกรณ์เพื่อพึ่งตนเอง จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมากกว่า 28 ปีเศษ ก็ยังมีปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์มาตลอด ตัวอย่างที่สำคัญยิ่งที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดสภาพการณ์ดังกล่าวคือ ปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของบุคคล 3 ฝ่าย ประกอบด้วย 1) ฝ่ายสมาชิก 2) ฝ่ายคณะกรรมการดำเนินงาน และ 3) ฝ่ายจัดการและพนักงานสหกรณ์ ซึ่งแต่ละฝ่ายก็จะมีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันไป ได้แก่ ฝ่ายสมาชิกที่ถือว่าเป็นเจ้าของสหกรณ์เป็นผู้ลงทุน และผู้ใช้บริการจะต้องร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยการเลือกกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าไปเป็นคณะกรรมการดำเนินการบริหารงานสหกรณ์แทน จะต้องควบคุมดูแลการบริหารของสหกรณ์ โดยการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีทุกครั้ง เพื่อร่วมกันอภิปรายปัญหา แสดงความคิดเห็น ออกเสียง และยอมรับมติที่ประชุมที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ข้อบังคับ และ

ระเบียบ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกเอง ฝ่ายคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งเป็นตัวแทนของสมาชิกเข้าไปบริหารงานสหกรณ์จะต้องบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสมาชิกเป็นที่ตั้ง และฝ่ายจัดการและพนักงานสหกรณ์ก็มีความสำคัญไม่น้อยกว่าที่จะทำให้การบริหารงานประจำของสหกรณ์ประสบความสำเร็จตามคณะกรรมการดำเนินการสั่งการ แต่ทั้งนี้ผู้ที่มีส่วนร่วมให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จ หรือเป็นฟันเฟืองที่สำคัญก็คือตัวสมาชิกนั่นเอง ที่จะร่วมกันออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เข้าร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปบริหารงาน ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และสุดท้ายร่วมกันรักษาลิทธิและปฏิบัติหน้าที่โดยการเข้าร่วมในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีทุกครั้งโดยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ ความจริง โดยการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการแสวงหาข้อมูลข้อเท็จจริง หรือ ข้อสรุปที่ต้องการ ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีลักษณะเช่นเดียวกับกระบวนการวิจัยประเภทอื่น ๆ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ เริ่มต้นด้วยการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผล แต่สิ่งที่จะกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างกับการวิจัยแบบอื่น ๆ คือ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัย ด้วยการใช้รูปแบบบันไดเวียน (Spiral) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ นั่นคือ ถ้าผลการวิจัยสามารถแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาหน่วยงาน ผลผลิตได้ตามที่ต้องการก็ถือว่าสิ้นสุดขั้นตอนการวิจัย แต่ถ้าผลการวิจัยยังไม่สามารถ แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสิ่งที่ต้องการได้ ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนใหม่ ขณะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแผนงานได้ตลอดเวลา เพื่อให้แผนงานมีความเหมาะสมกับสภาพจริงของการปฏิบัติงาน (วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์, 2558)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ การพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ และการประเมินและปรับปรุงการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ และเป็นการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อประเมินและปรับปรุงการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งผู้วิจัยต้องการได้การพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการแบ่งขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโครงสร้างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ศึกษาจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยการสนทนากลุ่ม จากประชากรที่เป็นบุคคล 3 ฝ่ายของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบเจาะจง อาศัยความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้วิจัย ได้แก่ บุคคล 3 ฝ่าย ประกอบด้วย 1) ฝ่ายสมาชิกจำนวน 17 คน 2) ฝ่ายคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 9 คน และ 3) ฝ่ายจัดการและพนักงานสหกรณ์จำนวน 4 คน รวมจำนวน 30 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview) ในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเข้าสู่ประเด็นในการศึกษาสภาพการณ์เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงบรรยายเนื้อหา (Content Analysis) การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโครงสร้างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์

ขั้นที่ 2 การพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการนำโครงสร้างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ที่พัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้ทดลองหาประสิทธิภาพ โดยการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผนโดยใช้กระบวนการ AIC กับบุคคลในสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย บุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่ายสมาชิกจำนวน 18 คน 2) ฝ่ายคณะกรรมการดำเนินการ 9 คน และฝ่ายบุคลากรสหกรณ์ จำนวน 3 คน รวม 30 คน เพื่อทดลองใช้แผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ โดยการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน ตามกระบวนการ AIC ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีบริบทที่เหมือน ๆ กัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูลโดยใช้กระบวนการ

AIC การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงบรรยายเนื้อหา (Content Analysis) การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 ประเมินและปรับปรุงการพัฒนาระบบการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้โครงร่างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ที่พัฒนาขึ้นไปหาประสิทธิภาพของโครงร่าง ด้วยการปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กระบวนการ AIC กับบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่ายสมาชิกจำนวน 18 คน 2) ฝ่ายคณะกรรมการดำเนินการ 9 คน และฝ่ายบุคลากรสหกรณ์ จำนวน 3 คน รวม 30 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบประเมินผลกิจกรรม วิธีการ แบบประเมินผลกิจกรรมและวิธีการเพิ่มเติม แบบประเมินพฤติกรรมโดยวิทยากร กระบวนการ และแบบประเมินกระบวนการโดยผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงบรรยายเนื้อหา (Content Analysis) การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

การพัฒนาระบบการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนสรุปผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ในปัจจุบัน ผลการศึกษาข้อมูลจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการสำรวจข้อมูลภาคสนาม จากสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง จากบุคคลในสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปัจจุบันสรุปได้ 7 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจและไม่กีดกันการเป็นสมาชิก 2) ด้านการสมาชิกควบคุมกันตามหลักประชาธิปไตย 3) ด้านการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก 4) ด้านการเป็นอิสระและเป็นกลาง 5) ด้านการให้การศึกษาและข้อมูลข่าวสาร 6) ด้านการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ และ 7) ด้านการใส่ใจต่อชุมชน

2. การพัฒนาระบบการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ สรุปผลการวิจัยเป็น 3 ตอน คือ 1) การสร้างโครงร่างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง มากำหนดเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโครงร่างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา เป้า ที่ได้จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 2) การตรวจสอบโครงร่างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ เป็นการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตาม

หลักการสหกรณ์ที่พัฒนาขึ้น การปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ โดยการนำในแต่ละประเด็นมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุง หลังจากนั้นได้นำไปทดลองใช้ โดยการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน ตามกระบวนการ AIC กับบุคคลในสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านทุ่งคา จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน ตามกระบวนการ AIC ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีบริบทที่เหมือน ๆ กัน

3. การประเมินและปรับปรุงการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ที่พัฒนาขึ้น โดยการพัฒนากระบวนการปฏิบัติการตามแผน ตามกระบวนการ AIC สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) ผลการประเมินกิจกรรมหรือผู้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนา มีคิดเห็นว่าแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์แต่ละขั้นตอนที่ทดลองใช้นั้นมีความเหมาะสม และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์มากขึ้น เป็นการสะท้อนให้เห็นประโยชน์และความสนใจในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการดำเนินงานของสหกรณ์มากขึ้นเป็นการสะท้อนให้เห็นประโยชน์และความสนใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ และผลการประเมินพฤติกรรมโดยวิทยากรกระบวนการ มีความคิดเห็นว่าผู้เข้าร่วมการพัฒนา พฤติกรรมในการกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี และผลการประเมินโดยผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าจากการที่ได้พัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผนตามกระบวนการ AIC ทำให้การพัฒนากระบวนการดำเนินงานสหกรณ์ดีขึ้นสรุปได้ว่า กระบวนการในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีข้อควรสังเกตแล้วนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามความคิดเห็นของบุคคล 3 ฝ่ายในสหกรณ์ พบว่า มีปัญหาอุปสรรคหลายประการแต่ที่สำคัญ คือ ขาดการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุวรรณ ฐวโชติ ได้กล่าวว่า หลักการสหกรณ์เป็นกฎหมายทั่วไปหรือคำแนะนำ (Guidelines) สำหรับสหกรณ์ในการนำคุณค่าของสหกรณ์ไปสู่การปฏิบัติหรืออีกนัยหนึ่ง คือ แนวทางในการทำให้คุณค่าทางสหกรณ์ซึ่งเป็นนามธรรมให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัตินั่นเอง ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบุคคล 3 ฝ่ายในด้านความรู้ ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์ เป็นความรู้ลึกผูกพันต่อสหกรณ์มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ (สุวรรณ ฐวโชติ, 2541)

2. การพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน ตามกระบวนการ AIC พบว่า ในขั้นขาบซั้ง (A) การศึกษาถึงสภาพปัญหาในอดีตไม่เข้าใจในหลักการสหกรณ์ อยากรให้มีการอบรม ให้ความรู้ในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ในขั้นปฏิสัมพันธ์ (I) ซึ่งการระบุงกิจกรรมในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์เพื่อแก้ปัญหาในอนาคต และจัดแยกประเภทพร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญ ผลการประชมระดมความคิด พบว่า ทุกกิจกรรมสามารถทำเองได้ ในขั้นควบคุมไปสู่การกระทำ (C) การแสวงหาผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ตามกระบวนการ AIC โดยมีกระบวนการ ตั้งแต่ระดมความคิดปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์จนได้แผนปฏิบัติการนั้น เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Kemmis, S. & Mc Taggart, R. ระบุงปัญหาที่จะศึกษา เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) คือ ปัญหานั้น ๆ ต้องได้รับการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวต้องเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติการที่ผู้วิจัยเผชิญอยู่หรือในชุมชนของผู้วิจัยเอง ผู้จัดการศึกษาจะต้องพิจารณาถึงประเด็นปัญหาที่จำเป็นต่อการค้นคว้าด้วยกระบวนการไตร่ตรองที่ดี โดยอาจจะบันทึกปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเขียนเป็นลักษณะคำถามที่ต้องการค้นคว้า หากคำตอบ วิธีการเดียวที่จะเริ่มต้นการศึกษาค้นคว้าคือการหาประเด็นการวิจัย ในระหว่าง การเริ่มต้นหาประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขนั้น ผู้วิจัยอาจจะเกิดปัญหาที่ตามมาหลายประการในตอนเริ่มต้นของการวิจัย ผู้วิจัยเชิงปฏิบัติการอาจเริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูล ประเมินผลข้อมูลที่ได้มา หรือแม้แต่การทดลองวางแผนการปฏิบัติการ (Kemmis, S. & Mc Taggart, R., 2000) ในขณะที่ วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์ กล่าวว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ ความจริง โดยการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือ ข้อสรุปที่ต้องการ (วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์, 2558)

3. การประเมินและปรับปรุงการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลจากผู้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผนเป็นผู้ประเมิน พบว่า บุคคล 3 ฝ่าย เห็นว่ามีประโยชน์และมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน ในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ และความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้เข้าร่วมการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน จากผลการประเมินพบว่า ผู้เข้าร่วมการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผนทุกคนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ทำให้เข้าใจการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ เป็นการสะท้อนให้เห็นประโยชน์และความสนใจในการดำเนินงานสหกรณ์ ส่วนการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน โดยวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) มีความคิดเห็นว่าการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผนมีพฤติกรรมในระดับดีมีการ

แสดงออกและบรรลุผลการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน และผลการประเมินการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผนตามกระบวนการ AIC โดยผู้วิจัยเห็นว่ามีการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ที่พัฒนาขึ้น ได้กล่าวว่าการประเมินผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ให้พิจารณาประเด็นปัญหาในเชิงปฏิบัติที่ชัดเจนและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข หรือไม่ ผู้วิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะไปสู่การกำหนดปัญหาหรือไม่ ผู้วิจัยได้ร่วมกับบุคคลอื่นในระหว่างทำการศึกษาค้นคว้าหรือไม่ ได้ให้การยอมรับกับผู้ร่วมงานทุกหรือไม่

แผนปฏิบัติการเกิดขึ้นจากการศึกษาข้อมูลอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่มีหลักฐานอะไรที่แสดงให้เห็นว่าแผนปฏิบัติการนั้นเกิดขึ้นมากจากการคิดไตร่ตรองของผู้วิจัยอย่างเชี่ยวชาญงานวิจัยได้เพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ร่วมงานให้มีพลังอำนาจในตัวเองมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง หรือทำให้เกิดความเข้าใจใหม่หรือไม่การวิจัยเชิงปฏิบัติการได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจริง ๆ หรือวิธีการแก้ปัญหาทำให้เกิดความแตกต่างขึ้นใหม่หรือไม่ และผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ถูกรายงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจจะนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้หรือไม่ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าประชุมปรึกษาหารือกันอย่างเปิดใจ ผู้เข้าประชุมกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีวิจารณ์ญาณโดยผู้อื่นยอมรับฟังหรือตกลงร่วมกัน เป็นการกระทำที่ทำให้คนเหล่านั้นได้เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ ได้รับข้อมูลใหม่ และนำความรู้ ประสบการณ์และข้อมูลไปกำหนดแผนและวัตถุประสงค์ของแต่ละงาน เป็นเทคนิคที่ใช้ได้ดีกับการวางแผนพัฒนาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น หรือแม้แต่การวางแผนพัฒนาหน่วยงานองค์กรหรือกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ พระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2474 ซึ่งทรงพระราชดำรัสว่า “การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลเกิดสติปัญญานำไปสู่หนทางพัฒนาตนเองและสังคม ” (พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2474) จะเห็นได้ว่าในการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดผลสำเร็จตามความต้องการได้ นั้น การพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ของบุคคล 3 ฝ่ายในสหกรณ์ จะต้องทำให้บุคคลในสหกรณ์เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ดังนั้น การให้การศึกษอบรมในการประชุมเชิงปฏิบัติการในการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความมีน้ำใจสหกรณ์ (Cooperative Spirit) และความภักดีของบุคคล 3 ฝ่าย ได้ศึกษากระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนาขึ้นในพฤติกรรมมนุษย์นั้น “การเรียนรู้ในสิ่งหนึ่ง เพื่อไปเรียนรู้อีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ อีกสิ่งหนึ่งเป็นพลวัต (Groups Dynamic) อย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุดเพราะมนุษย์ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ ของสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอ กาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลจากการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง พบว่า มีปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ สรุปได้ 7 ด้านคือ ด้านการเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ และไม่กีดกันการเป็นสมาชิก ด้านควบคุมกันตามหลักประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก ด้านการเป็นอิสระและเป็นกลาง ด้านการให้การศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ด้านการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ และด้านการใส่ใจต่อชุมชน นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขโครงสร้าง แล้วนำไปทดลองใช้ กับบุคคลในสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอ กาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีบริบทที่เหมือน ๆ กัน หลังจากนั้นได้นำแผนปฏิบัติการดำเนินงานที่พัฒนาขึ้น ไปใช้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามกระบวนการ AIC กับบุคคลในสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านท่าเพื่อง จำกัด อำเภอ กาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปผลการวิจัยดังนี้ ผลการประเมินกิจกรรมวิธีการ โดยผู้ร่วมกระบวนการพัฒนาปฏิบัติตามแผน มีคิดเห็นว่าแผนปฏิบัติการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ แต่ละขั้นตอนที่ทดสอบหาประสิทธิภาพมีความเหมาะสม และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ทำให้เข้าใจกระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์มากขึ้น ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นประโยชน์และความสนใจต้องการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ สำหรับผลการประเมินพฤติกรรมโดยวิทยากรกระบวนการ มีความคิดเห็นว่าผู้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนา ปฏิบัติตามแผนมีพฤติกรรมในกระบวนการเรียนรู้ในระดับดี และผลการประเมินโดยผู้วิจัย พบว่า การพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผนตามกระบวนการ AIC ทำให้พัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ สรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ มีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ซึ่งเป็นหัวใจของการดำเนินงานสหกรณ์ควรพิจารณาดำเนินการให้มีการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้บุคคลในสหกรณ์ทราบถึง ความสำคัญของการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเหมือนแบตเตอรี่ที่ต้องชาร์จอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นการปลูกฝัง ประสบการณ์ สร้างจิตสำนึกและมีจิตวิญญาณสหกรณ์ การนำแผนปฏิบัติการดำเนินงานไปใช้กับบุคคลในสหกรณ์ ด้านเวลาในช่วงฤดุกาลกรีดยางควรใช้ประมาณ 3 วัน โดยควรเริ่ม เวลา 12.00 น เพราะว่าในช่วงเช้าเป็นเวลากรีดยางแล้วส่งน้ำยาให้กับสหกรณ์ และเลิก เวลา 16.00 น เพราะว่าในช่วงบ่ายต้องกลับมิดกรีดยาง แต่ในช่วงฤดุกาลผลัดใบประมาณเดือนมีนาคมถึงเมษายนของทุกปี ควรใช้ประมาณ 2 วัน โดยเริ่มเวลา 8:00 น และเลิกเวลา 17.00 น และควรหลีกเลี่ยงวันที่ตรงกับงานประเพณีและกิจกรรมที่สำคัญของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามแผน เนื้อหาควรพิจารณาในเรื่องที่ส่งผลต่อกระบวนการดำเนินงานตาม

หลักการสหกรณ์ เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเป็นพลวัต ควรมีการ
ศึกษาวิจัยในสหกรณ์กองทุนสวนยางในพื้นที่อื่นเพื่อนำผลการศึกษายามาเปรียบเทียบกับกรวิจัย
ในครั้งนี้ ควรศึกษารูปแบบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2538). คู่มือส่งเสริมสหกรณ์กองทุน
สวนยาง. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปราณี จุลภักดี และคณะ. (2559). การประเมินโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทาง
รัฐประศาสนศาสตร์. วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, 6(1), 94-115.
- พระบรมราชโองการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2542). ประมวล
พระราชดำรัส และพระบรมราชโองการที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปี พุทธศักราช
2541. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2474). พระบรมราชโองการในพิธีพระราชทานปริญญา
บัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2474.
- พลุ สัตถาภรณ์. (2537). การบริหารงานสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2548). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไป
เกี่ยวกับการสหกรณ์. การศึกษาหน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช.
- วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์. (2558). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ Action Research. วารสารราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี, 2(1), 29-49.
- สำนักราชเลขาธิการ. (2540). พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
ที่พระราชทานแก่กรรมการสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคมและสหกรณ์ประมงทั่ว
ประเทศ ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2526. พระราชดำรัสในโอกาส
ต่าง ๆ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน.
- สุวรรณา ฐูโชติ. (2541). วิจัยวิจัยทางสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Kemmis, S. & Mc Taggart, R. (2000). Participatory action research. In N.K. Denzin
and Y.S. Lincoln (Eds.), Handbook of qualitative research. (2nd.ed.).
Thousand Oaks, CA: Sage.